

ŽEMAIČIŲ-LIETUVIŲ SUSIKALBĖJIMO ŽODYNAS

Laimos Žemeikienės nuotraukoje – Anykščių rajono Dabužių Kristaus Žengimo į dangų bažnyčioje (iš kairės): Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Nijolė Šilerienė, Evelina Žemeikytė, Kristina Korch, Lietuvių kalbos instituto direktorė doc. dr. Jolanta Zabarskaitė, Anykščių rajono meras Sigutis Obelevičius, Lituaništos židinio vadovė Aurelija Tamulionienė, Laima Žemeikienė, Jelena Korch

2012 m. gegužės 9–11 d. Lietuvių kalbos institutas ir Anykščių rajono savivaldybė organizavo KONSTANTINO SIRVYDO SKAITYMUS, skirtus K. Sirvydo (~1580–1631) asmenybės ir darbų sukaktims paminėti. Šie renginiai vyko: Vilniaus šv. Jonų bažnyčioje (gegužės 9 d.) ir Anykščių Sakralinio meno centre (gegužės 11 d.) – Konstantino Sirvydo valanda; Lietuvių kalbos institute (gegužės 10 d.) – tarptautinė mokslinė konferencija Konstantinas Sirvydas – lietuvių leksikografijos pradininkas; Dabužių Kristaus Žengimo į dangų bažnyčioje (gegužės 11 d.) – šv. Mišios K. Sirvydui atminti ir nacionalinio konkurso „Mano žodynas“ nugalėtojų apdovanojimas.

Tai buvo pirmą kartą organizuotas nacionalinis žodynų konkursas. 5–8 klasių grupėje pirmąją vietą laimėjo Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijos 6 klasės mokinės Evelina Žemeikytė ir Kristina Korch, parengusios Žemaičių-lietuvių susikalbėjimo žodyną. Jį kartu su moksleivėmis rengė ir jų mamos – Laima Žemeikienė ir Jelena Korch, talkino lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Nijolė Šilerienė. Šiame numeryje spausdiname šio žodyno fragmentą (pradžią).

A

Aba „arba, ar“.

Abalga 1. „gandų skleidimas“; 2. „rūpestis, vargas, keblumas“: *Žmuonės tor daug abalgu*. – Žmonės turi daug rūpesčių.

Abarė 1. „didelė daržinė“ 2. „sandėlis, didelis tvartas“: *Pas mona baba ir dėdelė abarė*. – Pas mano močiutę yra didelė daržinė.

Abelis „kvailys“: *Tik abelis gal tēp pasielgtė*. – Tik kvailys gali taip pasielgti.

Abelnā „apskritai, bendrai, kartu“: *Abelnā dabā sunkus gyvenimas*. – Apskritai dabar sunkus gyvenimas.

Abičajus 1. „papratimas“; 2. „įprotis“: *Ons tor daug blugū abičaju*. – Jis turi daug blogų įpročių.

Abīda 1. „skriauda“; 2. „prievara“; 3. „nuoskauda“; 4. „įžeidimas“: *Mas patīriem dėdelė abīda*. – Mes patyrėme didelę skriaudą.

Abiecē (abiete) „tapetai“: *Ont séinas kljaujėmė abiecē*. – Ant sienos klijuojami tapetai.

Ablava „triukšmas“: *Miestė dėdelė ablava*. – Mieste didelis triukšmas.

Ablavītėis, -ijas, -ijuos „triukšmauti“: *Mažė vākā ablavijas*. – Maži vaikai triukšmauja.

Abletura (Apletūra) – „dury, langų apvadai“: *Longā būn so abletūra*. – Langai būna su apvaisais.

Ablė „kopūstų pjaustyklė“: *Kopūstā pjaustuomė su ablė*. – Kopūstai pjaustomi su pjaustykle.

Abliavuotė, -uo, -uoję „obliuoti“: *Rėk abliavuotė lėntas*. – Reikia obliuoti lentas.

Abliks (ablėks) „metalinė sąsaga“: *Marškiniū ronkuovie ir abliks*. – Marškinių rankovėje yra metalinė sąsaga.

Ablūds „veidmainystė“: *Ablūds ir dėdelė*

negerā. – Veidmainystė yra labai negerai.

Abongas (dgs.) „pabaigtuvės“: *Kaimė žmuonės švėnt abongas*. – Kaime žmonės švenčia pabaigtuves.

Abraks „duonos riekė per visą kepalą“: *Atpjauk mon abraka dounas*. – Atpjauk man riekę duonos.

Abrėncius „šuns antsnukis“: *Šonėi rėkalings abrėncius*. – Šuniui reikalingas antsnukis.

Abrėns „indas sviestui“: *Baisė gražus abrėns*. – Labai gražus indas sviestui.

Abruoks „klėtis“: *Abruoks rėkalings grūdams laikītė*. – Javai laikomi klėtyje.

Abrūsas (abrūsos) „rankšluostis“: *Ont séinas pakabints abrūsas*. – Ant sienos pakabintas rankšluostis.

Abrūzdielis (abruozdelis) „šventas paveikslas, kabinamas ant sienos“: *Abrūzdielis ir švėnta relikvėjė*. – Šventi paveiksulai yra šventa relikvija.

Abzajā (dgs.) „apvadai ką nors puošiant“: *Abzajā gražė atruoda, ka ir spalvuotė*. – Apvadai gražiai atrodo, kai yra spalvoti.

Acidėivuotė, -uo, -uoję „atsisveikinti“: *Prīš išvažioujint rėk acidėivuotė*. – Prieš išvažiuojant reikia atsisveikinti.

Adars „atidaras, atviras“: *Palėka atdars staldis*. – Liko atidaras tvartas.

Adīna „valanda“: *Adīna praēs, pakol grīš tievā*. – Valanda praeis, kol grįš tėvai.

Adis „Adomas“: *Anuo vards ir Adis*. – Jo vardas yra Adomas.

Advernėšks 1. „atvirkščias“; 2. „priešingas“: *Atsisoka advernėšks vies*. – Atsisuko priešingas vėjas.

Agiers „ajeras“: *Pri prūda aug agierā*. –

(Nukelta į 68 p.)

(Atkelta iš 67 p.)

Prie tvenkinio auga ajerai.

Agnasielis „medalionas“: *Tas agnasielis ēn iš kartuos i karta.* – Tas medalionas eina iš kartos į karta.

Agnus, -i 1. „smarkus, -i“; 2. „judrus, -i“ 3. „energingas, -a“ 4. „apsukrus, -i“ 5. „guvus, -i“: *Kuoks ons agnus!* – Koks jis energingas!

Agzema „egzema“: *Agzema ir baisē bjauri lēga.* – Egzema yra labai bjauri liga.

Aigars „šapas, šapelis“: *Aigars, numests ont grindū.* – Šapas, numestas ant grindų.

Aimata 1. „išdykavimas“ 2. „pokštas“: *Tas ivikis bova tēkra aimata.* – Tas įvykis buvo tikras pokštas.

Akis „akivaras“: *Mēškē bova akis, i katrou vuos naiklimpau.* – Miške buvo akivaras, į kurį vos neįklimpau.

Aklis „gyvulių puolantis nemažas vabzdys“: *Kāp ikirē pol aklis.* – Kaip įkyriai puola vabzdys.

Akminuojės „akmenų krūva“: *Galē lauka suvežts akminuojēs.* – Gale lauko suvežta akmenų krūva.

Akrūts (akruots) „laivas“: *Plaukso so akrūtu.* – Plauksiu su laivu.

Akskursija „ekskursija“: *Viksem i akskursija.* – Vyktime į ekskursiją.

Akšēn „ateik“: *Akšēn šēn.* – Ateik čia.

Aktainis „sėtuvė“: *Prēpēlk i aktaini gru-dū.* – Pripilk į sėtuvę grūdų.

Aktars „hektaras“: *Mas turam aktara žemės.* – Mes turime hektarą žemės.

Akuliuorē „akiniai“: *Ana skaita so akuliuorēs.* – Ji skaito su akiniais.

Akurat „tiksliai, iš tikrųjų“: *Akurat tēp i bova.* – Iš tikrųjų taip ir buvo.

Alasavuotē, -uo, -uojē „triukšmauti“: *Na-alasavuok, vākā mēigt.* – Netriukšmauk, vaikiai miega.

Alatītē, -ija, -ijo „rėkauti“: *Kuo čia alati-ji?* – Ko čia rėkauji?

Aldra 1) „audra, vėtra“ 2) „triukšmas, riksmas, netvarka“: *Laukē kēlst aldra.* – Lauke kyla audra.

Aldravuotē, -uo, -uojē „siausti, triukšmą kelti“: *Vākā kēimē aldravuo.* – Vaikai kieme siaučia.

Alembiks „metalinis indas“: *Pripilē šu-nēj jiestē i alembika.* – Pripylė šuniui ēsti į metalinį indą.

Alguotēis, -uojas, -uojuos 1) „dainuoti, šūkauti (apie piemenis)“; 2) „išmaldos prašyti“: *Pēimēnis gana gīvulius ir alguojas.* – Piemenys gano gyvulius ir dainuoja.

Alius 1. „alyva“; 2. „Alozas“: *Variklius*

būtēnā rēk tepti so alium. – Variklius būtinai reikia tepti su alyva.

Alkierius (alkierios) „gerasis kambarys“: *Ėkēm i alkieriu.* – Eikime į gerąjį kambarį.

Alosos „triukšmas, šurmulyš“: *Alosos kenk ausims.* – Triukšmas kenkia ausims.

Alseika „sunkiai kvėpuojantis, dusulingas žmogus“: *Tas žmuogus alseika.* – Tas žmogus sunkiai kvėpuoja.

Altravuotēis, -uojas, -uojos „jaudintis, nerimauti“: *Nasialtravuok, vėskas ir gerā.* – Nesijaudink, viskas yra gerai.

Alūžma (alūžna) „išmalda, pašelpimas, auka“: *Rēk vargšams doutē alūžmas.* – Reikia vargšams duoti išmaldos.

Alūžninks „elgeta, ubagas“: *Alūžninks vākštuo gatviem.* – Elgeta vaikšto gatvėmis.

Alvelē „aliuminis puodelis“: *Atsēgerk ēš alvelēs.* – Atsigerk iš metalinio puodelio.

Amalioutē, -iou, -iava „plepėti“: *Amaliou nieka kēta negērdiedams.* – Plepa nieko kito negirdėdamas.

Ambuona „sakykla bažnyčioje“: *Konēgs saka pamuoksla ēš ambuonas.* – Kunigas sako pamokslą iš sakyklos.

Amburgs „užšalęs vanduo ant ledo“: *Pu naktēis ont leda atsirada amburgs.* – Po nakties ant ledo užšalo vanduo.

Ana „ji“.

Ancis (vardas) „Anicetas“.

Anicē (Ancē) (vardas) „Aniceta“.

Anguos tarp „tarpduryš“: *Katēns ilinda pru anguos tarpa.* – Katinas įlindo pro tarpdurį.

Aniuols „angelas“: *Dongou given aniuolā.* – Danguje gyvena angelai.

Anoks „anūkas“: *Mona anoks raudonveidis.* – Mano anūkas raudonveidis.

Anuos (dgs.) „jos“: *Anuos ir gražēs mergēkēs.* – Jos yra gražios mergaitės.

Apalos, -i „apvalus, -i“: *Skritulis ir apalos.* – Skritulys yra apvalus.

Apara „virvė“: *Mazgā rēšamē su aparā.* – Mazgai rišami su virve.

Aparpoulis „apalpimas“: *Mona kaiminē ištēka aparpoulis.* – Mano kaimynė apalpo.

Apatē „apačia“: *Lapa apatiuo parašits vards.* – Lapo apačioje parašytas vardas.

Apciūgā (apcūgas) (dgs.) „replės“: *Ištrauksu vėni su apciūgās.* – Ištrauksiu vinį su replėmis.

Apčiokštē, apčiokšt, apčiokšta „apsileisti“: *Negal apčiokštē.* – Negalima apsileisti.

Apēnt (apēntās, apēntais) „vėl, iš naujo“: *Apēntās prasided pavasaris.* – Vėl prasideda pavasaris.

Apgēmēms „prigimtis“: *Mona tuoks apgēmēms.* – Mano tokia prigimtis.

Apibakuotē, -uo, -uojē „apkimšti“: *Apibakuok vākus.* – Apkamšyk vaikus.

Apiēka „globa“: *Tievā suteik mums apiēka.* – Tėvai mums suteikia globą.

Apiekūns „globėjas“: *Mona apiekūns – tetis.* – Mano globėjas – tėtis.

Apiēra „auka“: *Rēk douti bažničē apiēra.* – Reikia duoti bažnyčiai auką.

Apieravuoti, -uo, -uojē „aukoti, dovanoti“: *Paapieravuok bažničē.* – Paaukok bažnyčiai.

Apilkas (dgs.) „pjuvenos“: *Pjoviem malkas, lēka daug apilku.* – Pjovėme malkas, liko daug pjuvenų.

Apīvuoka „namų ruoša ir gyvulių priežiūra“: *Subatuos dēina atlėiktam apīvuoka.* – Šeštadienį atliekame namų ruošą.

Apīžlēja „prieblanda, prietema“: *Vakarē būn apīžlēja.* – Vakare būna prieblanda.

Apkīrieti, -ie, -ieja „nusbosti“: *Mon vėskas grēt apkīrst.* – Man viskas greitai nusbosta.

Aplamā „apskritai“: *Aplamā gīvenēms sunkus.* – Apskritai gyvenimas sunkus.

Aple 1. „apie“; 2. „aplink“: *Biekem aple noma.* – Bėkime aplink namą.

Aplebedīs „šiek tiek ištižęs“: *Ons kartās būn aplebedīs.* – Jis kartais būna šiek tiek ištižęs.

Aplēks „kelnių sąsaga“: *Kelnēs užsegamas aplēku.* – Kelnės užsegamos sąsaga.

Aplouks „aptvaras“: *Gīvolē uždaruomē i aplouka.* – Gyvuliai uždaromi į aptvarą.

Apmuoniti, -ēj, -ėjē „apgauti“: *Tas kēpšas muni apmuonējē.* – Tas velnias mane apgavo.

Apošruots „drebulynas“: *Apošruotē aug drebulēs.* – Drebulyne auga drebulės.

Aprieds „drabužis“: *Apsiriedikem apriedās.* – Apsirenkime drabužiais.

Aprilius „balandžio 1-oji“: *Par apriliu apgaudiniejem sava prietelius.* – Balandžio 1-ąją apgaudinėjame savo draugus.

Aprubē „vienkiemis“: *Aprubie gīventē ir linksmā.* – Vienkiemyje gyventi yra linksma.

Aprūmbs „kelnių, sijono juosmuo“: *Aprūmbs verž pēlva.* – Kelnių juosmuo veržia pilvą.

Apsēriēditē, -da, -dē „apsirengti, persirengti“: *Apsiriedžiau ir išėjau i miesta.* – Apsirengiau ir išėjau į miestą.

Apsėvuokti, apsėvuok, apsėvuokē „apsivalyti“: *Apsėvuokē vėsas pakompēs.* – Apsivalė visas pakampes.

Apsidūmietē, -ie, -iejē „apsiniaukti, apsimigloti“: *Apsidūmiejē dongus.* – Apsiniaukė dangus.

Apsikurmulioutē, iou -iava „apsirengti

skarmalais“. Apsikurmuliavā *kap baidīklē*. – Apsirengei skarmalais kaip baidyklė.

Apsiluodinti, -ėn, -ėna „apsikelti kalbomis, šmeižtais“: *Apsiluodėna ir gailas*. – Apsileido kalbomis ir gailisi.

Apsimūžiuotė, -iuo, -iuojė „apsišlapinti“: *Maži vākūkštelė apsimūžiuo*. – Maži vaikai apsišlapina.

Apsiškapietė, -ie, -iejė „įsimylėti“: *Mergėkė apsiškapietė bernioka*. – Mergaitė įsimylėjo berniuką.

Apsitaralioutė, -iou, -iava „apsiteršti“: *Ta buoba apstaraliava sava varda*. – Ta moteris apsiteršė savo varda.

Apsitararoutė, ou, -ava „apsigauti“: *Apsitararavā tēp paprastā*. – Apsigavai taip paprastai.

Apsiūktė, -ūk, -ūkė „apsiniaukti“: *Apsiūkė ir pradinga saulė*. – Apsiniaukė ir pradingo saulė.

Apsivežietė, -ie, -iejė „apsikęsti, nesibjaurėti“: *Aš apsivežieju tavėm*. – Aš nesibjauriu tavimi.

Apskėrtė, -ėr, -irė „išrinkti“: *Apskīriau sau drapanas*. – Išsirkau sau drabužius.

Apspangės, -usi „įkaušęs, -usi nuo degtinės“: *Tas vīrs apspangės*. – Tas vyras įkaušęs.

Apsūdijėms 1. „vertinimas“; 2. „kritika“: *Apsūdijėms ir gerā*. – Kritika yra gerai.

Apsūgas (dgs.) „replės“: *Ištraukė vėni so apsūguom*. – Ištraukė vinį su replėmis.

Apšiornus, -i 1. „tvarkingas, -a“; 2. „malonus, -i, jaukus, -i“: *Mon patink apšiorni aplinka*. – Man patinka maloni aplinka.

Apšliets „kepurės apvadas“: *Keporė papuošta apšlietu*. – Kepurė papuošta apvadu.

Apšliortė, -rst, -iora - apirti, apšepti: *Apšliora mona keporė*. – Apiro mano kepurė.

Aptā „apvada“: *Aptā būn baisė gražė*. – Apvada būna labai gražūs.

Aptarabanitė, -ėj, -ija „apsukti“: *Aptarabanėjė galva*. – Apsuko galvą.

Aptavuotė, -uo, -uojė „apsiūti pakraščius tam tikru raštu“: *Aptavuok kleidės apatė*. – Pasiūk suknelės apačią.

Aptieka „vaistinė“: *Aptiekuo ir vaistū*. – Vaistinėje yra vaistų.

Aptiekorka „vaistininė“.

Aptiekuorius, -uorė „vaistininikas, -ė“: *Aptiekuorius pardavinie vaistus*. – Vaistininikas pardavinėja vaistus.

Apvartis „plona virvelė“: *Surėšk konvalėjės so apvarčiu*. – Surišk pakalnutės virvelę.

Apvažus, -i „švarus, -i“: *Kokėi apvažė nomā!* – Kokie švarūs namai!

Apveiza „angelas sargas“: *Apveiza mus sauguo*. – Angelas sargas mus saugo.

Apžaimuotė, -uo, -uojė „apvilkti“: *Apžaimuojė šėltā*. – Apvilko šiltai.

Apžindis „motinos pienas“: *Kūdikė ger apžindi*. – Kūdikiai geria motinos pieną.

Arā (dgs.) „žemės sklypas“: *Bāba onks-tiāu toriejė dėdelius arus*. – Močiutė anščiau turėjo didelį žemės sklypą.

Arda „barnis“: *Kel arda, nes anam primelava*. – Kelia barnį, nes jam primelavo.

Ardiklė „įrankis mėšlui dirvoje iš krūvų ardyti, šakė“: *Priš siejė rėk su ardiklė pasidarboutė*. – Prieš sėją reikia su šake pasidarbuoti.

Arielka „naminė degtinė“: *Vīrā ger arielka*. – Vyrai geria degtinę.

Arkladontis „su dideliais dantimis“: *Tas vīrs ir arkladontis*. – Tas vyras yra dideliais dantimis.

Arklaganis, -ė „kuris, -i gano arklius, arklaganys, -ė“: *Pėivuo arklius gana arklaganis*. – Pievoje arklius gano arklaganys.

Arklininkā (dgs.) „arklių tvartai“: *Vesk arklius ir arklininkus*. – Vesk arklius į tvartą.

Armata (armuota) „patranka“: *Šauda iš armatas*. – Šaudo iš patrankos.

Armou „dirvožemis“: *Siesam ir armenī bolbės*. – Sėsime į dirvožemį bulves.

Armuoška (armuoškė) „armonika“: *Mana senuolis gruo so armuoška*. – Mano senuolis groja harmonika.

Aruosos „karosas“: *Ežerė plaukiuo aruosā*. – Ežere plaukioja karosai.

Asaba (asuoba) „asmuo“: *Ta asaba mon patink*. – Tas asmuo man patinka.

Asla „grindys“: *Ont asluos gol šou*. – Ant grindų guli šuo.

Ašuoklė (dgs.) „serbentai“: *Prėskīniem viedra ašuokliu*. – Priskynėme kibirą serbentų.

Ašvienis „darbinis arklys“: *Ašvienis ar dėrva*. – Darbinis arklys aria dirvą.

Atars „skersvagė“: *Ėšarta dėrva ožbaigama atarās*. – Išarta dirva užbaigiama skersvagėmis.

Atatā „pasigėrėjimui nusakyti“.

Atbakioutė, -iou, -iavo „sunkiai ateiti, atbristi“: *Atbakiou pas mūsa svetė*. – Atbrenda pas mus svečiai.

Atdriekis „atodrėkis“: *Par atdrieki tērpst snėigs*. – Per atodrėkį tirpsta sniegas.

Atgairė „vėjo užpučiama, gairinama vieta, pagairė“: *Nastuoviek viejė atgairie – parpūs, sosėrgsi*. – Nestovėk vėjo pagairėje – perpūs, susirgsi.

Atgrobnagis „dirbantis prastai, kaip atgrubusiais nagais“: *No jau tas dėrb kap atgrobnagis*. – Na jau tas dirba kaip atgrubusiais nagais.

Atgulis 1. „antras atsigulimas ry tą, anksti atsikėlus; pogulis“; 2. „ilgiau gulėjęs dirvo-nas“: *Ėnu atguli pakul kėtė naatsikiele*. – Eini pogulio kol kiti neatsikėlė.

Atitarabanitė, -ėj, -ėjė „atgabenti“: *Atitarabanik mon kningas*. – *Atgabenk man knygas*.

Atitalioutė, -iou, -iava „tarškant, bildant atvažiuoti“: *Atitaliou vežėms*. – Bildėdamas atvažiuoja vežimas.

Atkaktė, atkank, atkaka „atkeliauti, atvažiuoti“: *Atkaka i pasaulė krašta*. – Atkeliaavo į pasaulio kraštą.

Atkalė „atvirkščiai, priešingai“: *Elgīs atkalė*. – Elgiesi atvirkščiai.

Atkalibė „užsispyrimas“: *Tava atkalibė nasvietiška*. – Tavo užsispyrimas neregėtas.

Atkals 1. „atbulas“; 2. „atsilošęs“: *Važiuo atkals kap viežīs*. – Važiuoja atbulas kaip vėžys.

Atlakintė, -ėn, -ėna „greit atnešti“: *Atlakink dešim kiaušiu*. – Greit atnešk dešimt kiaušinių.

Atlapatitė, -ėj, -ėjė „sunkių žingsniu ateiti, atbėgti“: *Veiziek, kāp ana atlapatėj*. – Žiūrėk, kaip ji atbėga.

Atleislūpis „kieno atvipusios lūpos“: *Tuoks nagražus, atleislūpis*. – Toks negražus, atvipusiomis lūpomis.

Atliektė, -ek, iekė „atskristi“: *Atlek genīs i lesikla*. – Atskrenda genys į lesyklą.

Atmėnā „atmintinės (pvz. po laidotuvių devintinių ar trisdešimtinių paminėjimas)“: *Susieds pavadėna i atmėnus*. – Kaimynas pakvietė į laidotuvių atmintines.

Atmietis „oro permaina“: *Vikst atmietis*. – Vyksta oro permaina.

Atmintings „įsimintinas, įsidėmėtinas“: *Bova dėdelė atmintinga dėina*. – Buvo labai įsimintina diena.

Atpiedziou 1. „tomis pačiomis pėdomis“; 2. „tuoj, netrukus“: *Atpiedziou atėjė vakars*. – Netrukus atėjo vakaras.

Atpūtis „atsipūtimas, poilsis“: *Padėrbus rėk ir atpūti padarītė*. – Padirbus reikia ir poilsėti.

Atsėdoutė, -uod, -avė (kou) „kvepėti (kou)“: *Atsėdoud naktinėkiem*. – Kvepia leukonijomis.

Atsėkragėnės „atlošęs galvą“: *Atsėkragėnės žiuopsa*. – Atlošęs galvą spokso.

Atsėpūstė, atsėpūt, atsėpūtė „pailsėti“: *Atsėpūskem pu darba*. – Pailsėkime po darbo.

Atsėšvampintė, -ėn, -ėna „atsisagstyti“: *Atsėšvampink gozikus*. – Atsisagstyty sagas.

Atsėtekietė, atsėtek, atsėtekietė „atgauti sąmonę“: *Susėtrėnkės galva, tēk vieliau atsėtekietėjė*. – Susitrenkęs galvą, tik vėliau atgavo sąmonę.

(Nukelta į 70 p.)

(Atkelta iš 69 p.)

Atsėvuožītė, atsėvuožėj, atsėvuožėjė „išdrįsti“: *Atsėvuožik so anou pasėšnekiētė*. – Išdrįsk su juo pasikalbėti.

Atsėžegnuotė, -uo, -uojė „atsisveikinti“: *Atsėžegnuojė ir išėjė*. – Atsisveikino ir išėjo.

Atsibakītė, -ėj, -ėja „atsilošti“: *Atsibakīk ir atsipūsk*. – Atsilošk ir pailsėk.

Atsirīžtė, atsirīž, atsirīža 1. „atsisakyti savo sprendimo, nutarimo“; 2. „atsiskaityti, susitvarkyti“: *Atsirīžk so kaimīnu*. – Atsiskaityk su kaimynu.

Atskardė „pašlaitė, šlaitas“: *Kalna atskardie aug žėbotės*. – Kalno šlaite auga žibutės.

Atspėruom „nenoromis, spiriantis“: *Sesė nuėjė mėiguotė atspėruom*. – Sesė nuėjo miegoti nenoromis.

Atslaims „kiemas“: *Atslaimė vākštīuo gaidīs ēr vēštas*. – Kieme vaikšto gaidys ir vištos.

Atšvėitis „atspindys“: *Atšvėitis atsispind ondėnie*. – Atspindys atsispindi vandenyje.

Atuodogė (dgs.) „vasariniai rugiai“: *Atuodogė subrėndė būn auksinē*. – Vasariniai rugiai subrėndę būna auksiniai.

Atuols „atželiantis žolė po nupjovimo“: *Nopjuovė na tēk užaugosė žuolė, bet ēr atuola*. – Nupjovė ne tik užaugusią žolę, bet ir atželusią.

Atuožnos „atsargus“: *Tas proutingas žmuogos atuožnos*. – Tas protingas žmogus atsargus.

Atvarslā (dgs.) „vadžios, vadelės“: *Arklys klausa tik ronkuos turint atvarslus*. – Arklys klauso tik rankose turint vadžias.

Atvaša 1. „atžala“; 2. „atauga“: *Lėipas atvaša žaliou*. – Liepos atžala žaliuoja.

Atvuožnė „atsargiai“: *Rēk elgtėis atvuožnė*. – Reikia elgtis atsargiai.

Atžaimuotė, -uo, -uojė „atpainioti, atnarplioti“: *Atžaimuok mazga*. – Atpainiok mazgą.

Atžūlos „stačiokiškas, nelipšnus, atšiaurus“: *Atžūlos bernioks mon napatink*. – Stačiokiškas berniukas man nepatinka.

Auda „giesmė“: *Senėkės gėid auda*. – Senutės gieda giesmę.

Augiesnis, -ė „vyresnis, -ė“: *Ons ož muni ir pėnkės metās augiesnis* – Jis už mane penkeriais metais vyresnis.

Auglios „javų derlius“: *Šės metās auglios nedėdėlis*. – Šiais metais javų derlius nedidelis.

Augoms „ūgis“: *Tas vīrs mōna tetės augoma*. – Tas vyras mano tėčio ūgio.

Auguonės „auglys, šunvotė, votis“: *Ont kuojės atsirada auguonės*. – Ant kojos atsirado šunvotė.

Aukšt „virš“: *Aukšt žemės ir dangus*. – Virš žemės yra dangus.

Aulis „avily“: *Aulie gīvėn bėtis*. – Avilyje gyvena bitės.

Austė, aud, audė „mušti“: *Austė vākus ir nagerā*. – Mušti vaikus yra negerai.

Auštrėnis „šiaurės rytų vėjas“: *Pūt švelnos auštrėnis*. – Pučia švelnus šiaurės rytų vėjas.

Avėpėza (aviepėza) „žioplys, kvailys“: *Ėk, ėk, aviepėza*. – Eik, eik, žioply.

Avininks „avių tvartas, avidė“: *Avininkė bliau avīs*. – Avidėje bliaua avys.

Avīns „dėdė“: *Mona avīns dėdėlė gers*. – Mano dėdė labai geras.

Ažu „už“: *Ažu mariu, ažu vondėninu gīven princos*. – Už marių, už vandenynų gyvena princas.

Ažurašā „užrašai“: *Mona ažurašā ēlgi*. – Mano užrašai ilgi.

B

Baba „1. motinos ar tėvo motina, močiutė, senelė; 2. sena moteriškė; 3. gimdyvės pagalbininkė, priėmėja“: *Mona baba labā duosni*. – Mano močiutė labai dosni.

Babaks „koks rakandas, daiktas“: *Składė priversta babaku*. – Sandėlyje priversta daiktų.

Babalioutė, -iou, -iava „niekus kalbėti, bambėti“: *Kuo čia babaliouji, matā ka dērbu*. – Ko čia niekus kalbi, matai kad dirbu.

Babaužė „utelė“: *Babaužė ir kėnkiejė*. – Utelė yra kenkėja.

Babaužis „baubas, vaikų baidyklė“: *Babaužis gondėn vākus*. – Baubas gąsdina vaikus.

Babitė 1. „krauti, dėti, mesti“; 2. „kulti, daužyti“: *Kudie babiji torielkas?* – Kodėl daužai lėkštes?

Babizninks „neturtingas valstietis, kampininkas“: *Babizninkā gīvėn prastā*. – Vals-tiečiai gyvena blogai.

Babka „pyragas, kepamas per Velykas; baltas, aukštas, saldus, gražiai papuoštas kepinys, pyragas, boba“: *Par Velykas keпам babka*. – Per Velykas kepame baltą, aukštą pyragą.

Babkas lapā „lauro lapai“: *I potra dedam babkas lapu*. – Į sriubą dedame lauro lapų.

Babūnė (babūnelė) „močiutė“: *Babūnė mīl vākus*. – Močiutė myli vaikus.

Bačka „statinė“: *Stuov bačka alaus*. – Stovi statinė alaus.

Bačkis „storulis, dručkis“: *Mona titis tēkros bačkis*. – Mano tėtis tikras dručkis.

Badars „triukšmas“: *Kėimė kėla badars*.

Badbolbė „ankstyvoji bulvė“: *Pavasari siejam badbolbės*. – Pavasarį sėjame ankstyvasias bulves.

Baderioutėis, -ioujas, -iavuos „painiotis, kliūti“: *Ėdams baderioujas*. – Eidamas kliūva.

Badėškā „skurdžiai“: *Ta šeima gīven badėškā*. – Ta šeima gyvena skurdžiai.

Badistė „badas“: *Badistė vargėn šali*. – Badas vargina šalį.

Baditėnis „sudurstytas, susiūtas iš skiaučių“: *Kertie gol baditėnis maišos*. – Kampe guli sudurstytas maišas.

Badlaikis „badmetis“: *Badlaikio žmuonės mažā jiedė*. – Badmečiu žmonės mažai valgė.

Badpotrė „prasta sriuba“: *Šėndėin valgīsam badpotrė*. Šiandien valgysime prastą sriubą.

Badvėitė „prasta žemė“: *Šīmet bolbės augīsam badvėitie*. Šiomet bulves auginsime prastoje žemėje.

Bagamazas „būdelė turguje“: *Bagamazė sied muotrėška*. – Būdelėje sėdi moteris.

Bagamazninks „smulkių prekių pardavinėtojas“: *Bagamazninks siūla visuokiu prekiu*. – Smulkių prekių pardavinėtojas siūlo visokių prekių.

Bagarioutė, -iou, -iava 1. „maišyti, žarsyti lazda“; 2. „kasti, semti“: *Nabagariouk žemės!* – Nekask žemės!

Bagaris „neturtingas, nusigyvenęs žmogus, nuskurėlis“: *Tėn gīven vėini bagarė*. – Ten gyvena vieni nuskurėliai.

Bagaroutėis, -oujas, -avuos „linksminintis, vakaruškauti“: *Subatuos vakara žmuonės bagaroujas*. – Šeštadienio vakarą žmonės linksminasi.

Bagaroutė, -ou, -iava „baksnoti, baidyti, su kartim žvejojant baidyti žuvis“: *Kuo čė bagariouji žovis?* – Ko čia baidai žuvis? Bagars 1. „lazda, pagalys“; 2. „mašina uostams ir upėms gilinti, žemsemė“; 3. „kaimo pasilinksminimas, vakaruškos“: *Tas senoks ēn pasėrėmdams bagaro*. – Tas senukas eina pasiremdamas lazda.

Baguotībė „turtingumas“: *Iš tuos baguotībės nabžėna kon bedarītė*. – Iš to turtingumo nebežino ką bedaryti.

Baguots, -a „turtingas, -a“: *Vo kuoks baguots puons*. – Va koks turtingas ponas.

Baideklis „baidytojas, baidyklė“: *I višnė ikieliem baidekli, ka špuokā naskrėstu*. – Į vyšnią įkėlėme baidyklę, kad varnėnai neskristų.

Baidikla „vieta, kur baido, vaidenasi“: *Nu jau i ton baidikla aš tēkrā ka nėsu*. – Na jau į tą vietą, kur vaidenasi, aš tikrai kad neisiu.

Baiditėis, -uos, -ies „vaidentis“: *Griu-*

viesiūs baiduos. – Griuvėsiuose vaidenasi.

Baiduoklis „vaiduoklis“: *Baiduoklė gal sapnoutėis*. Vaiduokliai gali sapnuotis.

Baigtėnuojė „nelaimė, galas, mirtis“: *Nieks nalauk baigtėnuosės*. – Niekas nelaukia mirties.

Baigtovā (dgs.) „prietaisas audeklui užbaigti austi“: *Paimk baigtovus*. – Paimk prietaisą audeklo audimui užbaigti.

Baika „juokas, juokavimas, tuščias dalykas, pasaka“: *Napasakuok mon baiku*. – Neapasakok man pasakų.

Baisė „labai“.

Bajuorālė „bajoraitė“: *Bajuoralė so sidraugava so susiedu bernioku*. – Bajoraitė susidraugavo su kaimynų berniuku.

Bajuorėkė „bajoro duktė, bajoraitė“: *Bajuorėkės ir baisė mondrės*. Bajoraitės yra labai mandrios.

Bajuorins „vidutinis bajoras, bajorukas“: *Bajuorinu pas mūsa gyven dēdėlė daug*. Bajorų pas mūs gyvena labai daug.

Bajuorgalis „nusigyvenęs bajoras“: *Senās laikās būtė bajuorgaliu bova dēdlė bluogā*. Senais laikais bajoru būti buvo labai blogai.

Bakanis „kepalas duonos“: *Baba iškepė bakani dounas*. Močiutė iškepė duonos kepalą.

Bakava „lauko virtuvė, prastesnis namų kambarys maistui virti“: *Rėks ētė i bakava vėrtė valgtė*. Reiks eiti į lauko virtuvę virti valgyti.

Bakėnbardā (dgs.) „žandenos“: *Kuokius bakėnbardus užsėaugėna*. Kokias žandenas užsiaugino.

Bakis 1. „tinklinis maišelis pirkiniams“; 2. „nešinys, nešmenė, pakas“: *Ēdams i krautovė, pasėimk baki*. – Eidamas į parduotuvę, pasiimk maišelį pirkiniams.

Bakioutė, -iuo, -iuojė „pakuoti“: *Subakiouk siuntini*. – Supakuok siuntinį.

Bakioutėis, -iuojas, -iuojuos „muštis“: *Dėl kuo anodu bakiuojės?* – Kodėl jie mušasi?

Baklagė „kareivių prie diržo nešiojamas aliuminio butelis; plokščias, storas butelis“: *Žalnierė baklagie nešiuojės ondėni*. – Kareiviai aliuminio butelyje nešiojasi vandenį.

Bakmalis „košės grūstuvas“: *Sogrūsk kuošė so bakmaliu*. – Sugrūsk košę su košės grūstuvu.

Baknītė, -ijas, -ijuos „stuksenti“: *Ka atėsi, pabaknīk i doris*. – Kai ateisi, pastuksenk į duris.

Bakšė „šalinė, prasta patalpa prie trobos galų“: *Grėtā ēni i bakšė*. – Greit eini į trobos galą.

Bakštals 1. „spirginė, padažas“: *Skanos bakštals*. – Skanus padažas; 2. „nenuorama“: *Kuoks tkirus vāks – tēkros bakštals!* – Koks įkyrus vaikas – tikras nenuorama.

Bakšterītė, -ėj, -ėjė „raginti“: *Bakšterīk anon, ka greitiau ētu nomėi*. – Ragink jį, kad greičiau eitų namo.

Bakštītė, -ėj, -ėjė „badyti, kumšėti, daužyti“: *Nabakštīk mon galvuos*. – Nedaužyk man galvos.

Bakštuols „bakmalis“: *Padouk mon bakštuola*. – Paduok man košės grūstuvą.

Bakūžė „sena prasta pirčia, lūšna“: *Tuolėi laukūs ir bakūžė*. – Toli laukuose yra lūšna.

Bala „ko nors daugybė, begalė“: *Pėivuo bala šėina*. – Pievoje begalė šieno.

Baladuoti, -uo, -uojė „belstis“: *Pabaladuok i doris ir atidarīsu*. – Pabelsk į duris ir atidarysiu.

Baladuonė „beldimasis“: *Atsikielusi ēšgėrdau baladuoni*. – Atsikėlusi išgirdau beldžiant.

Baladuošios „padauža“: *Matā, kuoks baladuošios, longa iškūlē!* – Matai, koks padauža, langą iškūlē.

Balaks – prastas viršutinis drabužis: *Ka ēsi i staldī, onsėvėlk balaka*. – Kai eisi į tvartą, užsivilk prastą drabužį.

Balamūtītė, -ėj, -ėjė „ką nors netinkamai daryti, kvailioti, plepėti, gaišti, klaidinti“: *Nabalamūtīk vāka, ēk dėrbtė*. – Nekvailink vaiko, eik dirbti.

Balamūts „asmuo, iš kvailumo, išdykumo ar blogos valios darantis ką nors ne taip, kaip reikia, išdykėlis“: *Tas balamūts išdīkaun kap kuoks dornius*. Tas išdykėlis išdykauja kaip koks kvailys.

Balas (balokā) „plukės“: *Prėdīga pėivuo baloku*. – Pridygo pievoje plukių.

Balazinė „pykimasis, rietenos“: *Balazinė pri gera naprived*. – Rietenos prie gero nepriveda.

Balazītė, -ėj, -ėjė 1. „keikti, plūsti“; 2. „barti“; 3. „niekus taukšti“: *Vo kam barėk balazītė?* – O kam dar reikia pykti?

Baldaštars „didelis žmogus“: *Tuoki baldaštara dā namatiau*. – Tokio didelio žmogaus dar nemačiau.

Baldė „toks medinis indas, puskubilis, žema statinaitė“: *Sudiek sūdīta mesa i baldė*. – Sudėk pasūdytą mėsą į puskubilį.

Baldis „indas, naudojamas skalbiniamis plauti“: *Išplauk tuo baldie drabužius*. – Išplauk tame inde drabužius.

Baldītė, -ėj, -ėjė „belsti, trunkyti“: *Už sėinā kažkas balduos*. – Už sienos kažkas trunkosi.

Baleizis „kaltas krėslų ir stalų varams iškalti“: *Paimk baleizi i darboukės*. – Paimk kaltą ir darbuokis.

Balguonis „nenuorama, padauža, peštu-

kas, nenaudėlis“: *Sosiedu berns tēkros balguonis*. – Kaimynų bernas tikras nenaudėlis.

Balinis „balinamas audeklas“: *So pelėnū šarmo rėk balini darīti*. – Su pelenų šarmu reikia balinti audeklą.

Balkis „sija, rąstas“: *Palubie matuos balkis*. – Palubėje matosi sija.

Balondis „karvelis“: *Ont stuoga sosirinka balondė*. – Ant stogo susirinko karveliai.

Balst „baļa“: *Šerkšnou esont balst medė*. – Esant šerkšniui baļa medžiai.

Baltakė „degtinė“: *Par baliu svetė ger baltakė*. Per balių svečiai geria degtinę.

Baltapūkis, -ė „kurio, -ios šviesiaplaukis (-ė)“: *Nu pat gėmėma ir baltapūkė*. – Nuo pat gimimo yra šviesiaplaukė.

Baltgalvė „ramunė“: *Pėlna pėiva baltgalviu*. – Pilna pieva ramunių.

Balnotrinė „baltais žiedeliais žydinti dilgėlė“: *Šalėp darža aug balnotrinės*. – Šalia daržo auga baltais žiedeliais žydinčios dilgėlės.

Balvs „dovana, kyšis, papirkimas“: *Nakišk mon balvuos*. – Nekišk man kyšio.

Balvuonautė, -au, -ėjė „dykinėti, išdykauoti“: *Par Užgavienės balvuonau daug žmoniū*. – Per Užgavėnes išdykauja daug žmonių.

Bažnīncė „Bažnyčia“: *Sekma dėina ēsam i bažnīncė*. – Sekmadienį eisim į bažnyčią.

Bebkis, -ė „žioplys“: *Naatruodā, ka būtom kap bebkis, ka nasuprastumi*. – Neatrodai, kad būtum žioplys, kad nesuprastum.

Bebrėns „kailiniai, pasiūti iš bebro kailių; geresnių kailių (ne avies) kailiniai“: *Vuonė nusėpērka bebrėnus*. – Ona nusipirko kailinius.

Bečītėis, -ijas, -ijuos „lažintis, eiti lažybų“: *Sosibečijau so draugu*. – Susiginčijau su draugu.

Bedrekis 1. „pamazgų duobė“; 2. „srutų duobė prie tvarto“; 3. „purvynas, klampynė“: *Vėsė našvaromā ēs i bedreki*. – Visi nešvarumai eis į šiukšlių duobę.

Beigelis „riestainis“: *Mon devė beigeliu rinki*. – Man davė rinkį riestainių.

Beizos „berniūkštis“: *Tas beizos mon nervus gadėn*. – Tas berniūkštis man nervus gadina.

Bejuo „juolab“.

Bekrikščioks „nekrikštyta vėlė; šmėkla“: *Bekrikščiokā laksta*. – Šmėklos laksto.

Bele „bene, ar, arba“.

Belab „pagaliau“.

Belšis 1. „neaštrus peilis“; 2. „kirvis“: *So belšiu mesuos tēkrā ka neatpjausi*. – Su

(Nukelta į 72 p.)

(Atkelta iš 71 p.)

neaštriu peiliu mėsos tikrai kad neatpjausi.

Bėmberezas „nenaudėlis“: *Tas bėmberezas solaužė mona spata*. – Tas nenaudėlis sulaužė mano kastuvą.

Bėmberis 1. „žolės stiebas, stagaras“; 2. „medžio stiebas, viršūnė be šakų“; 3. „stačiakalbis žmogus“: *Rodenį par dėdiūsįs viejus prilūžinie begalė bėmberiu*. – Rudenį per didžiuosius vėjus prilūžinėja daug medžių viršūnių.

Ben (bėn) „bent“: *A pamuokas bėn paruošė?* – Ar pamuokas bent paruošė?

Benius „Benediktas“.

Bėngtė, bėng, -bėngė „baigti“: *Pabėngė darbus ir nuėjė goltė*. – Baigė darbus ir nuėjo miegoti.

Berglautė, -aun, -ava „mėsinėti, skrositi“: *Rėk išberglautė žonsi*. – Reikia išmėsinėti žąsį.

Berguotė, -uo, -ava „taisyti“: *Berguok mašina*. – Taisyk mašiną.

Bergždoutė, -ou, -ava „nokti, bręsti“: *Ont šakū bergždou vuobuolė*. – Ant šakų noksta obuoliai.

Berlečius „odinis apavas be aulų, pusbatis“: *Aš nešiuoju berlečius*. – Aš nešioju pusbačius.

Bernusė (vardas) „Bernadeta“.

Bertovė „medinis samtis grūdams beriti“: *Pasemk bertovė grūdū*. – Pasemk medinį samtį grūdų.

Beržlapė „ūmėdė“: *Mėškė aug beržlapės*. – Miške auga ūmėdės.

Bestėjė 1. „gyvulys, žvėris“; 2. „nenaudėlis, bjaurybė“: *Kuoks ons bestėjė!* – Koks jis nenaudėlis!

Betuons 1. „betonas“; 2. „bidonas“; 3. „baltos duonos kepaliukas“: *Nopėrk krautu vie betuona*. – Nupirk parduotuvėje betono.

Bezds „alyva“: *Pavasari suodūs žid bezdā*. – Pavasarį soduose žydi alyvos.

Bezelis „menkos nuovokos ir nepaslančius žmogus, mulkis“: *Kuo če tas bezelis tēp ēlgā krapštuos!* – Ko čia tas mulkis taip ilgai krapštos!

Bėdlivis (biedlivis) „neturtingas, varginas“: *Žmuonės gīven bėdlivā*. – Žmonės gyvena vargingai.

Bėgšlinė „ruoša“: *Prīš Kaliedas ir prīš Velīkas prasided bėgšlinė*. – Prieš Kalėdas ir prieš Velykas prasideda ruoša.

Bėgtinės (biegtinės) „bėgimo lenktynės“: *Rītuos būs bėgtinės*. – Rytoj bus bėgimo lenktynės.

Bėldoks „naminukas“: *Karto so mumis*

gīven bėldokā. – Kartu su mumis gyvena naminukai.

Bėndriba „draugiškumas, bičiulystė“: *Bėndriba džiogėn žmuonis*. – Draugiškumas džiugina žmogų.

Bėnduorius „kubilius (kubilų gamintojas)“: *Bėnduorius gamėn kobėlus*. – Kubilius gamina kubilus.

Bėndzė „storas botagas“: *Arkliou užtvuoje so bėndzė*. – Arkliui sudavė su storu botagu.

Bėnkartietė, -ie, -iejė „išsigimti“: *Vesā ēšbėnkartiejė*. – Visai išsigimė.

Bėnkarts „nesantuokinis vaikas“: *Anā gėmė bėnkarts*. – Jai gimė nesantuokinis vaikas.

Bėnkis 1. „suolas“; 2. „toks rąstas su skylėmis mintuvams sukalti, įtvirtinti“: *Atsieskėm ont bėnkė*. – Atsisėskime ant suolo.

Bėrbinė (vardas) „Birutė“.

Bėrė (vardas) „Birutė“.

Bėrtė, bėrst, bėra „birti“: *Grūdā pru skilė ēšbėra*. – Grūdai pro skylę išbūrėjo.

Bėrštis „batų šepetys“: *Valyk batus so bėrštu*. – Valyk batus batų šepėčiu.

Bėrziutė, -iuo, -iuojė „žymėti laukuose parodant, kur pasėta, atskirti“: *Sobėrziuok agorkus nu muorku*. – Atskirk agurkus nuo morkų.

Bėtaulis „bičių avilys“: *Bėtaulie gīven bėtis*. – Avilyje gyvena bitės.

Bėzā „supintų kasų pynės“: *Sosipink bėzus*. – Susipink kasas.

Bėzmiens „senovinės svarstyklės“: *Pasverk bolbiu so bėzmienu*. – Pasverk bulvių senovinėmis svarstyklėmis.

Bėzūns „botagas, gali būti ir diržas“: *So bėzūnu arklus ragėn*. – Su bizūnu arklus ragina.

Bī 1. „lyg, tarsi, rodos, it“; 2. „kad, kad tik, jei“.

Bīdelka „ruginių pikliuotų miltų duona“: *Baba iškepė bīdelka*. – Močiutė iškepė ruginių miltų duoną.

Bīeda 1. „nelaimė“; 2. „dviem ratais kin komas vežimas“: *Mums atsėtėka bīeda*. – Mums atsitiko nelaimė.

Bīedavuotė, -uo, -uojė – guostis: *Nabiedavuok monės*. – Neguosk manęs.

Bīednos „vargšas, neturtingas“: *Bīednam būtė ir nagerā*. – Vargšui būti yra negerai.

Bīegena „naginė“: *Pasėsiova bīegenas*. – Pasisiuvo nagines.

Bīegintė, -ėn, -ėna „tekinti, leisti lietus“: *Bīegėn ondėni ēš uzbuona*. – Lieja vandenį iš ąsočio.

Bīegratis „dviratis“: *Lig ežera važiousu so bīegračiu*. – Iki ežero važiuosiu dviračiu.

Bīegsnie „tiesioji pavažos dalis“: *Solūža šlaju bīegsnie*. – Sulūžo rogių tiesioji pavažos dalis.

Bīegšlus 1. „bėglus“ 2. „kuris gerai sly-

ta, čiuožia“: *Mona bruolis labā bīegšlus*. – Mano brolis labai bėglus.

Bīegštena „bėgsena, bėgimas“: *Tuo arklė bīegštena lėngva*. – To arklio bėgimas lengvas.

Bīegtėnuos „bėgte“: *Bīegtėnuos numėi*. – Bėgte namo.

Bīegūns 1 „medinės kuliamosios mašinos didysis ratas, smagratis“; 2 „ratelio ratė įtaisytas švino gabalas“; 3. „kartelė, pritaikyta prie jaujos ar daržinės pusiauverinių durų joms uždaryti“: *Sulūža bīegūns*. – Sulūžo smagratis.

Bīelingis – „aukštas, anttrobis, pastogė“: *Bīelingie gīven šikšnuosparnė*. – Pastogėje gyvena šikšnosparniai.

Bīelīzna – „skalbiniai“: *Padžiauk bīelīzna*. – Padžiauk skalbinius.

Bīerasis „bėras arklys, bėra kumelė“: *Bīerasis prunkšt*. – Bėras arklys prunkščia.

Bīerėns „bėrukas, bėris“: *Bīerėns ganuos pėivuo*. – Bėris ganosi pievoje.

Bīerškis „ešerys“: *Mama nopėrka bīerški*. – Mama nupirko ešerį.

Bīesos „piktoji dvasia, velnias“: *Bīesos vėsū priešos*. – Velnias visų priešas

Bīetaruoėtis, -uojas, -avuos 1. „silpti, baigtis“; 2. „vemti“: *Babūnėlė visai bīetaruojas*. – Močiutė visai baigiasi.

Bīgars 1. „kablys ant ilgos karties“; 2. „lazda“; 3. „sodžiaus jaunimo šokių vakaras“: *Kertie stuov bīgars*. – Kampe stovi lazda.

Bi kāp „bet kaip“.

Bi kas „bet kas“.

Bi kor „bet kur“.

Bi koriou „bet kur“.

Bīkšas „puskvailis, nevisprotis“: *Bīkšas nieka namuok*. – Puskvailis nieko nemoka.

Bi kuoks „bet kuris“.

Bi kumet „bet kada“.

Bīlis „kirvukas“: *I mėška neškis bīli*. – Į mišką neškis kirvuką.

Bīlkštelietė, bīlkštel, bīlkšteliejė „smarkiau trinktelėti“: *Bīlkšteliejau ir ana jau kriuk*. – Smarkiau trinktelėjau, ir ji jau verkia.

Bīluodė „stalčius“: *Knygas dedu i bīluodė*.

Bīmbals „didelė musė, arklamusė“: *Arkli pol bīmbalā*. – Arklij puola arklamusės.

Bīra „derlius“: *Šimet gera bīra*. – Šiomet geras derlius.

Bīrkšiena „iškiršta miško kvartalinė linija“: *Ėk palei bīrkšiena*. – Eik palei kvartalinę liniją.

Bīrūta (vardas) „Birutė“

Bīrštva (birštvinis) „beržynas“: *Pasiklīdau bīrštvo*. – Pasiklydau beržyne,

Bīstrė „greitai“: *Juonis bīstrė bīeg*. – Jonas greitai bėga.